

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК"
для студентів спеціальності
8.15010008 "Публічне адміністрування"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри публічного адміністрування та регіональної економіки.

Протокол № 1 від 27.08.2013 р.

Укладач Грузд М. В.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Соціальний розвиток" для студентів спеціальності 8.15010008 "Публічне адміністрування" всіх форм навчання / укл. М. В. Грузд. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 43 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни, її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і семінарських занять, матеріали щодо закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), систему поточного та підсумкового контролю знань студентів.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Суспільне усвідомлення цінності людського життя, важливості повноцінного та гармонійного розвитку кожної особистості, її фізичних, моральних і духовних здібностей, а також необхідності створення умов для самореалізації людського потенціалу вимагають від науки і органів виконавчої влади об'єктивного та своєчасного визначення основних стратегічних напрямів та пріоритетів соціального розвитку України.

Соціальні пріоритети повинні бути в усіх ланках сучасних трансформаційних перетворень, у тому числі в інноваційно-інвестиційних процесах, структурних та інституційних зрушеннях, сучасній політиці регіонального розвитку.

Метою навчальної дисципліни є формування знань стосовно теоретичних і практичних засад управління соціальним розвитком на рівні регіону та держави, сучасного стану соціальної політики та соціального захисту населення.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення законів та закономірностей функціонування організаційно-управлінського механізму соціального розвитку суспільства.

При вивченні даної дисципліни перед студентами ставляться такі основні завдання: вивчення теорії соціального розвитку; ознайомлення із сучасними тенденціями і пріоритетами соціального розвитку, напрямами соціальної та гуманітарної політики України; отримання цілісного уявлення про вітчизняний і зарубіжний досвід у сфері соціальних процесів; формування професійних компетентностей щодо аналізу соціальних проблем та розробки пропозиції щодо їх розв'язання.

Навчальна дисципліна "Соціальний розвиток" посідає важливе місце у навчальному процесі, оскільки надає методологічні, методичні знання, допомагає сформуванню практичне вміння щодо аналізу, оцінки і розробки соціально-економічних заходів. Вона має зв'язок із такими дисциплінами, як "Управління персоналом", "Економіка праці та соціально-трудова відносини", "Менеджмент персоналу", "Регіональна економіка", "Ринок праці", "Національна економіка", "Економіка підприємства", "Соціологія праці", "Конфліктологія", "Планування

розвитку території", "Державне регулювання економіки та економічна політика".

Структура навчальної дисципліни наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Структура навчальної дисципліни

Характеристика дисципліни: підготовка магістрів	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS – 3. у тому числі: змістовних модулів – 2; самостійна робота	Галузь знань: 1501 "Державне управління"	Обов'язкова. Рік підготовки: 1. Семестр: 2
Кількість годин: усього – 108; за змістовними модулями: модуль 1 – 52 год. модуль 2 – 56 год.	Шифр та назва напрямку підготовки: 8.15010008 "Публічне адміністрування"	Лекції: кількість годин – 18. Семінарські (практичні): кількість годин – 18. Самостійна робота: кількість годин – 72
Кількість тижнів викладання дисципліни: 18. Кількість годин на тиждень – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Вид контролю: ПМК

Вивчення навчальної дисципліни здійснюється через такі форми навчання: лекційні заняття, семінарські (практичні) заняття та самостійну роботу.

Лекційна форма навчання поєднується з різними видами практичних та семінарських занять, на яких закріплюються та поглиблюються одержані на лекціях знання та формуються професійні компетенції. Порядок підготовки та проведення семінарських занять визначається методичними вказівками та завданнями для семінарських занять. Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з економічною літературою, нормативно-правовими актами України, періодичними та статистичними виданнями.

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Навчальна дисципліна є нормативною для підготовки магістрів з напрямку підготовки 1501 "Державне управління" зі спеціальності 8.15010008 "Публічне адміністрування".

Магістр спеціальності 8.15010008 "Публічне адміністрування" підготовлений до виконання робіт, перелік яких встановлюється за ДК 003:2010 залежно від сфери майбутньої діяльності магістра (табл. 2).

Таблиця 2

**Коди і назви груп професій та коди і професійні назви робіт,
які здатен виконувати магістр зі спеціальності
8.15010008 "Публічне адміністрування"
напряму підготовки 1501 "Державне управління"**

Код і назва групи професій	Код і професійна назва роботи
1142.1 Вищі посадові особи професійних спілок	1142.1 Вища посадова особа (голова, співголова, президент, віце-президент, генеральний секретар, секретар) професійної спілки
1143.2 Вищі посадові особи інших самоврядувальних організацій	1143.2 Вища посадова особа самоврядувальної організації (крім національних академій України)
1229.1 Керівні працівники апарату центральних органів державної влади	1229.1 Керівник прес-служби (центральні органи державної влади). 1229.1 Помічник вищого державного службовця центрального органу державної влади
1229.3 Керівні працівники апарату місцевих органів державної влади	1229.3 Керівник прес-служби (місцеві органи державної влади)
1231 Керівники фінансових, бухгалтерських, економічних, юридичних та адміністративних підрозділів	1231 Завідувач (начальник) секретаріату
1234 Керівники підрозділів з реклами та зв'язків з громадськістю	1234 Начальник відділу (з реклами, зв'язків з громадськістю)
1238 Керівники проектів та програм	1238 Керівник проектів та програм у сфері матеріального (нематеріального) виробництва
1474 Менеджери (управителі) у сфері досліджень та розробок	1474 Менеджер (управитель) з питань регіонального розвитку
2419.3 Професіонали державної служби	2419.3 Помічник-консультант народного депутата України.

Код і назва групи професій	Код і професійна назва роботи
	2419.3 Радник (органи державної влади)
2443.2 Філософи, історики та політологи	2443.2 Експерт із суспільно-політичних питань. 2443.2 Консультант із суспільно-політичних питань (в партіях та інших громадських організаціях)

Фахівець може займати посади, що віднесено відповідно до Закону України "Про державну службу" до 3 – 4 категорій, зазначені в "Довіднику типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців" та Реєстрі посад державних службовців:

Третя категорія – керівник самостійного (основного) підрозділу Національної академії державного управління при Президентові України; начальник управління Фонду сприяння місцевому самоврядуванню України; начальник самостійного відділу Фонду сприяння місцевому самоврядуванню України; начальник управління державної служби Головного управління державної служби в області; Керівник апарату обласної державної адміністрації;

Четверта категорія – керівник територіального органу; начальник відділу Державного центру соціальних служб для молоді; директор центру підвищення кваліфікації державних службовців і керівників державних підприємств, установ й організацій;

Фахівець може займати також посади в органах місцевого самоврядування, зазначені в Законі України "Про службу в органах місцевого самоврядування" та постанові Кабінету Міністрів України від 3.12.1997

№ 1349 "Про фінансове забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування".

Третя категорія – керуючий справами виконавчих апаратів обласних та Севастопольської міської рад;

Четверта категорія – керівників управлінь і відділів виконавчого апарату обласних, Севастопольської міської та секретаріату Київської міської рад, секретарів міських (міст обласного і республіканського в Автономній Республіці Крим значення) рад, заступників міських (міст обласного і республіканського в Автономній Республіці Крим значення) голів з питань діяльності виконавчих органів ради, керуючих справами (секретарів) виконавчих комітетів, директорів, перших заступників, заступників директорів департаментів міських (міст обласного і

республіканського в Автономній Республіці Крим значення) рад, міських (міст районного значення) голів, селищних і сільських голів, посади заступників голів районних рад.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента повинні сформуватися особистісні та професійні компетентності, зазначені в табл. 3.

Особистісні компетентності: здатність до самоаналізу та сприйняття критики; толерантність, комунікативність та чемність; ініціативність та відповідальність.

Знання та уміння, які необхідно мати студентам для опанування навчальної дисципліни "Соціальний розвиток" наведено в табл. 4.

Комунікації:

здатність до взаємодії та праці в команді;

дотримуватися соціальних норм і правил при співпраці з партнерами;

володіння технологіями усного і письмового спілкування, різними мовами;

донесення до фахівців та нефахівців інформації, ідей, проблем та рішень в предметній галузі професійної діяльності.

Автономність:

високий рівень самостійності;

здатність брати ініціативу та формулювати власний підхід до розв'язання ситуацій;

володіти методологіями і вміти використовувати аналітичні навички;

здатність вносити корективи в процес досягнення цілей.

Відповідальність:

відповідальність за прийняття і реалізацію індивідуальних та колективних рішень;

Таблиця 3

Професійні компетентності, що формуються в результаті вивчення навчальної дисципліни "Соціальний розвиток"

Назва теми	Компетентності, що формуються
1	2
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни	Здатність усвідомлювати особливості соціального розвитку країни та означати пріоритети розвитку суспільства за допомогою інструментів державного регулювання при дотриманні соціальної справедливості
Тема 2. Модернізація	Здатність аналізувати, раціонально і критично оцінювати

системи соціальних відносин	систему соціально-класових відносин, ефективно застосовувати інструменти регулювання соціальної взаємодії
Тема 3. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку	Здатність визначати фактори, що впливають на людський розвиток та аналізувати основні соціальні показники
Тема 4. Державна політика соціального розвитку	Здатність планувати, формувати, здійснювати оцінку ефективності заходів державної політики соціального розвитку з метою підвищення рівня та якості життя населення
Тема 5. Проблемні питання формування єдиного гуманітарного простору в Україні	Здатність використовувати переваги національної свідомості і підбирати конкретні засоби та інструменти для належної реалізації гуманітарної політики

Закінчення табл. 3

1	2
Тема 6. Організаційний розвиток соціальних структур	Здатність визначати оптимальні способи та напрямки організаційного розвитку соціальних структур за рахунок створення належного ринкового законодавства
Тема 7. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку	Здатність здійснювати соціальну діагностику за допомогою використання соціально-економічних показників соціального розвитку та проводити аналіз процесів розшарування населення за рівнем доходів
Тема 8. Застосування методів діагностики регіонального соціального розвитку в системі державного управління	Здатність здійснювати соціальний моніторинг з метою діагностики соціального розвитку та формування передумов демографічного розвитку

Таблиця 4

Знання та уміння, які необхідно мати студентам для опанування навчальної дисципліни "Соціальний розвиток"

Назва теми	Компетентності, що формуються
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни	Знання, вміння та навички щодо розуміння соціального потенціалу суспільства
Тема 2. Модернізація системи соціальних відносин	Знання, вміння та навички щодо вивчення соціальної нерівності при розумінні передумов соціально-класових відносин та формуванні політики суспільного розподілу
Тема 3. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку	Знання, вміння та навички щодо застосування методів оцінки ефективності розвитку соціальних структур
Тема 4. Державна	Знання, вміння та навички щодо розуміння інститутів та

політика соціального розвитку	механізмів реалізації державної політики соціального розвитку
Тема 5. Проблемні питання формування єдиного гуманітарного простору в Україні	Знання, вміння та навички щодо вивчення особливостей міжнетнічної взаємодії при реалізації гуманітарної політики за допомогою гуманітарного аудиту та реалізації державних програм у гуманітарній сфері
Тема 6. Організаційний розвиток соціальних структур	Знання, вміння та навички щодо розуміння інституційних перетворень та організаційного розвитку соціальних структур
Тема 7. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку	Знання, вміння та навички щодо свідомого формування економічної оцінки матеріального добробуту населення та процесів розшарування за рівнем доходів
Тема 8. Застосування методів діагностики регіонального соціального розвитку в системі державного управління	Знання, вміння та навички щодо розуміння організації соціального моніторингу та проведення соціальної експертизи

здатність нести відповідальність за досягнуті результати;
відповідальність за професійний розвиток.

Необхідна навчальна база для вивчення дисципліни: з метою найкращого засвоєння матеріалу студенти повинні опанувати знання і сформувати професійні компетентності в галузі політичної економії, управління персоналом, економіки праці та соціально-трудоких відносин, менеджмент персоналу, соціологія праці, планування розвитку території, державного регулювання економіки та економічної політики.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни студент має ознайомитися з програмою дисципліни, з її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань, системою оцінювання рівня сформованості компетентностей.

Тематичний план дисципліни складається з двох модулів, кожен з яких об'єднує у собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні та семінарські та практичні заняття, самостійна робота студента. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни наведена у табл. 5.

Структура навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин, відведених на:		
	лекції	семінарські та практичні заняття	самостійну роботу
Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціального розвитку			
1	2	3	4
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни	2	2	8
Тема 2. Модернізація системи соціальних відносин	1	1	3
Тема 3. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку	1	1	3
Тема 4. Державна політика соціального розвитку	2	2	6
Тема 5. Проблемні питання формування єдиного гуманітарного простору в Україні	2	2	6

Закінчення табл. 5

1	2	3	4
Тема 6. Організаційний розвиток соціальних структур	2	2	6
Змістовний модуль 2. Діагностика соціального розвитку			
Тема 7. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку	4	4	20
Тема 8. Застосування методів діагностики регіонального соціального розвитку в системі державного управління	4	4	20
Усього годин за модулями	18	18	72

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціального розвитку

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни

1.1. Предмет дисципліни й основні поняття

Підходи до визначення понять "соціальний розвиток" та "соціальна політика". Визначення предмета "Соціального розвитку". Складові соціального розвитку. Визначення поняття "сталий розвиток".

1.2. Завдання та методологія дисципліни "Соціальний розвиток"

Основні завдання дисципліни "Соціальний розвиток". Зв'язок соціального розвитку з економічними дисциплінами та іншими науками. Поняття "якість життя". Соціальна справедливість і ефективність. Інструменти державного регулювання соціальним розвитком. Методи державного регулювання соціального розвитку. Характеристика основних методів, що використовуються при аналізі соціального розвитку.

1.3. Критерії соціального розвитку.

Рівень людського потенціалу суспільства. Піднесення і збіднення потреб. Соціальна справедливість як загальнолюдська соціальна регулятивна цінність. Соціальний розвиток суспільства як прогресивна тенденція. Стратегічні напрями соціального розвитку суспільства.

1.4. Соціальна політика як необхідна складова соціального розвитку

Сутність та основні ознаки соціальної держави. Роль соціальної політики у становленні соціальної держави. Умови реалізації соціальної політики. Основні напрями та пріоритети соціальної політики. Принципи реалізації соціальної політики. Рівень сучасного розвитку соціального комплексу країни.

1.5. Суб'єкти, механізми і інструменти соціальної політики

Людина як суб'єкт соціальної політики. Держава та політичні партії в системі суб'єктів соціальної політики. Громадські організації як суб'єкти соціальної політики. Механізми та інструменти соціальної політики. Моделі соціальної політики.

Тема 2. Модернізація системи соціальних відносин

2.1. Основні рівні дослідження соціальних відносин

Соціальна взаємодія та її види. Типи поведінки. Різноманітні види соціальних відносин.

2.2. Соціальна політика в сфері розвитку соціальних відносин

Соціальна політика в сфері розвитку соціально-класових відносин. Соціально-трудова відносина як об'єкт соціальної політики. Особливості соціальної політики щодо розвитку демографічних відносин. Види й функції соціальних інститутів.

2.3. Соціоекономічний розподіл і соціальна нерівність

Суспільний розподіл праці і соціальна структура. Сутність соціальної нерівності. Основні фактори, які впливають на соціальну нерівність. Погляди деяких науковців на соціальну нерівність. Проблеми соціальної політики в Україні.

Тема 3. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку

3.1. Соціальні показники

Основні соціальні показники: ВВП на душу населення, прожитковий мінімум та мінімальна заробітна плата. Номінальна та реальна заробітна плата. Безробіття в Україні.

3.2. Аналіз соціальної структури сучасного українського суспільства

Процес історичного розвитку соціальної структури. Теорії та концепції. Елементи соціальної структури. Структурні компоненти соціальної структури.

3.3. Аналіз індексу людського розвитку регіонів України на основі використання вітчизняних та світових методик

Сутність людського розвитку. Основні показники для вирахування індексу людського розвитку. Методики розрахунку індексу людського розвитку. Показники, які характеризує індекс людського розвитку.

Тема 4. Державна політика соціального розвитку

4.1. Державна політика в сфері соціального захисту

Соціальний захист та соціальне забезпечення. Державні соціальні стандарти та нормативи. Соціальне страхування як механізм реалізації соціальної політики держави. Соціальна допомога та соціальні послуги. Пенсійне забезпечення в умовах реформування вітчизняної пенсійної системи.

4.2. Державна політика у сфері культури

Культурна політика держави як чинник трансформації суспільних відносин. Нормативно-правові засади функціонування сфери культури в Україні. Інституційне структурування і фінансова основа реалізації державної культурної політики в Україні.

4.3. Державна політика у сфері охорони здоров'я

Стан сфери охорони здоров'я в Україні. Ресурсне забезпечення системи охорони здоров'я в Україні. Історичний досвід та сучасний стан реформування системи охорони здоров'я в Україні.

Тема 5. Проблемні питання формування єдиного гуманітарного простору в Україні

5.1. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика

Сутність гуманітарного розвитку. Пріоритети і перспективи гуманітарної політики країни. Гуманітарний аудит та розробка і реалізації державних програм у гуманітарній сфері.

5.2. Формування національної свідомості

Феномен української ідентичності. Поняття міжетнічної взаємодії. Спільне минуле – спільне майбутнє. Духовна єдність поліконфесійної країни. Вплив засобів масової інформації на формування національної свідомості.

5.3. Моделі міжетнічної взаємодії в українському суспільстві

Теоретико-методологічні підходи до дослідження міжетнічної взаємодії. Міжетнічна взаємодія на прикладі поліетнічного міста. Моделі міжетнічної взаємодії в поліетнічному місті.

Тема 6. Організаційний розвиток соціальних структур

6.1. Рівні і види соціальних структур

Поняття соціальної структури. Рівні соціальної структури. Основні види та елементи соціальної структури. Соціальні групи. Проблеми, пов'язані з вивченням соціальної структури.

6.2. Інституційні перетворення та організаційний розвиток соціальних структур. Правові інститути та створення ринкового законодавства. Трансформація відносин власності (роздержавлення і приватизація), пошук ефективного власника. Система державного управління (адміністративна реформа). Інститут соціального партнерства і соціальний контроль за господарською та фінансовою діяльністю.

Змістовний модуль 2. Діагностика соціального розвитку

Тема 7. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку

7.1. Соціальна діагностика як необхідний елемент механізму оцінювання державного управління у сфері соціальної політики

Поняття соціальної діагностики. Критерії соціальної діагностики. Соціальні показники розвитку. Структура процесу діагностики. Механізм державного управління у сфері соціальної політики на рівні регіону та держави. Засоби соціально-орієнтованого управління. Демографічний

розвиток. Характеристика матеріального добробуту населення. Показники соціального неблагополуччя.

7.2. Функції діагностики соціального розвитку в системі механізму державного управління

Зміст поняття "механізм державного управління". Механізм формування і реалізації державного управління. Функції діагностики соціального розвитку.

7.3. Міжнародні показники соціального розвитку та їх застосування для соціальної діагностики

Соціально-економічні показники соціального розвитку. Індекс людського розвитку. Індекс гуманітарного розвитку. Індекс людської бідності. Індекс неблагополуччя. Інтегральний показник соціально-економічної захищеності населення. Індекс добробуту. Аналіз процесів розшарування населення за рівнем доходів.

Тема 8. Застосування методів діагностики регіонального соціального розвитку в системі державного управління

8.1. Соціальний моніторинг як вид соціальної діагностики

Інформаційна база для оцінювання соціального розвитку. Соціальний моніторинг. Соціальна експертиза. Демографічний розвиток.

8.2. Методика діагностики регіонального соціального розвитку

Показники соціального розвитку. Показники фінансування соціальних галузей. Середня очікувана тривалість життя. Матеріальний добробут населення. Умови належного рівня освіти. Інтегральний індекс соціального розвитку.

4. Плани лекцій

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціального розвитку

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни

1. Предмет дисципліни й основні поняття.
2. Завдання та методологія дисципліни "Соціальний розвиток".
3. Критерії соціального розвитку.

4. Соціальна політика як необхідна складова соціального розвитку.
 5. Суб'єкти, механізми й інструменти соціальної політики.
- Література: [1– 4; 8 –10; 15 – 18; 24 – 27].

Тема 2. Модернізація системи соціальних відносин

1. Основні рівні дослідження соціальних відносин.
 2. Соціальна політика в сфері розвитку соціальних відносин.
 3. Соціоекономічний розподіл і соціальна нерівність.
- Література: [2; 3; 5; 7 – 9; 15 – 19; 22; 24 – 27].

Тема 3. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку

1. Соціальні показники.
 2. Аналіз соціальної структури сучасного українського суспільства.
 3. Аналіз індексу людського розвитку регіонів України на основі використання вітчизняних та світових методик.
- Література: [1; 2; 5; 6; 9; 18; 21; 23; 26].

Тема 4. Державна політика соціального розвитку

1. Державна політика в сфері соціального захисту.
 2. Державна політика у сфері культури.
 3. Державна політика у сфері охорони здоров'я.
- Література: [1 – 3; 8 – 10; 13; 15; 16; 18; 24; 26; 27].

Тема 5. Проблемні питання формування єдиного гуманітарного простору в Україні

1. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика.
 2. Формування національної свідомості.
 3. Моделі міжетнічної взаємодії в українському суспільстві.
- Література: [1; 2; 7 – 10; 14 – 17; 20; 24; 25; 27].

Тема 6. Організаційний розвиток соціальних структур

1. Рівні і види соціальних структур.
 2. Інституційні перетворення та організаційний розвиток соціальних структур.
- Література: [5; 8 – 10; 13; 16; 18; 24; 26; 27].

Змістовний модуль 2. Діагностика соціального розвитку

Тема 7. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку

1. Соціальна діагностика як необхідний елемент механізму оцінювання державного управління у сфері соціальної політики.
 2. Функції діагностики соціального розвитку в системі механізму державного управління.
 3. Міжнародні показники соціального розвитку та їх застосування для соціальної діагностики.
- Література: [1 – 10; 12; 21; 23; 24; 26; 27].

Тема 8. Застосування методів діагностики регіонального соціального розвитку в системі державного управління

1. Соціальний моніторинг як вид соціальної діагностики.
 2. Методика діагностики регіонального соціального розвитку.
- Література: [1; 2; 6; 7; 9; 12; 21; 23; 26].

5. Плани семінарських (практичних) занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуальної науково-дослідної роботи.

У процесі проведення семінарського заняття організується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена у ході обговорення.

Практичне заняття – форма навчального заняття, на якому відбувається формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи: розрахунків економічних показників, опрацювання нормативно-правових актів, обґрунтування висновків щодо покращення діяльності конкретних галузей та регіонального розвитку в цілому.

У процесі практичного заняття студенти самостійно або у малих

групах вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, ділові ігри. Наприкінці заняття з метою виявлення ступеня засвоєння студентами матеріалу викладач перевіряє та оцінює результати роботи, підводить підсумки її виконання. Слід зазначити, що в межах з метою опанування студентами всіх видів економічних розрахунків практичні заняття рекомендується проводити за окремо взятими темами чи, в деяких випадках питаннями.

План проведення практичних (семінарських) занять наведено в табл. 6.

План проведення практичних (семінарських) занять

Назва теми	Перелік практичної роботи (опрацьованих питань)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціального розвитку			
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни	1. Предмет дисципліни й основні поняття. 2. Завдання дисципліни "Соціальний розвиток". 3. Місце та роль науки в системі економічних дисциплін, її зв'язок з іншими науками. 4. Методологія дисципліни "Соціальний розвиток". <i>Семінар-дискусія</i> з питання "Шляхи досягнення міжнародних параметрів соціального розвитку". <i>Проблемна лекція</i> з питання "Макроекономічна збалансованість у суспільстві". <i>Робота в малих групах</i> "Структурна перебудова мережі установ соціальної сфери"	2	[1– 4; 8 –10; 15 – 18; 24 – 27]
Тема 2. Модернізація системи соціальних відносин	1. Соціально-трудова відносина як об'єкт соціальної політики. 2. Види і функції соціальних інститутів. 3. Основні фактори, які впливають на соціальну нерівність. <i>Проблемна лекція</i> з питання "Стратегічні кроки державної політики на шляху формування середнього класу". <i>Семінар-дискусія</i> з питання "Шляхи реформування ринку праці". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз демографічної ситуації в Україні"	2	[2; 3; 5; 7 – 9; 15 – 19; 22; 24 – 27]
Тема 3. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку	1. Основні соціальні показники. 2. Фактори, що впливають рівень людського розвитку. <i>Семінар-дискусія</i> з питання "Шляхи подолання бідності в Україні". <i>Проблемна лекція</i> з питання "Ефективність роботи всієї системи освіти". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз індексу людського розвитку регіонів України"	2	[1; 2; 5; 6; 9; 18; 21; 23; 26]

Продовження табл. 6

1	2	3	4
Тема 4. Державна політика соціального розвитку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна допомога та соціальні послуги. 2. Культурна політика держави. 3. Стан охорони здоров'я в Україні. <p><i>Робота в малих групах</i> "Роль неурядових громадських організацій у розвитку системи соціального захисту".</p> <p><i>Проблемна лекція</i> з питання "стратегічний блок формування і реалізації культурної політики".</p> <p><i>Семінар-дискусія</i> з питання "Пріоритетні напрямки розвитку культури в Україні"</p>	2	[1 – 3; 8 – 10; 13; 15; 16; 18; 24; 26; 27]
Тема 5. Проблемні питання формування єдиного гуманітарного простору в Україні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика. 2. Національна свідомість. 3. міжетнічна взаємодія. <p><i>Семінар-дискусія</i> з питання "Національні пріоритети гуманітарного розвитку України".</p> <p><i>Проблемна лекція</i> з питання "Залучення громадян до вирішення завдань публічного врядування".</p> <p><i>Робота в малих групах</i> "Прагнення самореалізації чи актуалізації"</p>	2	[1; 2; 7 – 10; 14 – 17; 20; 24; 25; 27]
Тема 6. Організаційний розвиток соціальних структур	<ol style="list-style-type: none"> 1. Види соціальних структур. 2. Організаційний розвиток соціальних структур. <p><i>Семінар-дискусія</i> з питання "Переваги і недоліки соціального партнерства".</p> <p><i>Проблемна лекція</i> з питання "Адміністративна реформа в Україні"</p>	2	[5; 8 – 10; 13; 16; 18; 24; 26; 27]
Змістовний модуль 2. Діагностика соціального розвитку			
Тема 7. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Механізм оцінювання державного управління у сфері соціальної політики. 2. Діагностика соціального розвитку: поняття та функції. 3. Міжнародні показники соціального розвитку 	4	[1 – 10; 12; 21; 23; 24; 26; 27]

Закінчення табл. 6

1	2	3	4
	<p><i>Семінар-дискусія</i> з питання "Фінансування людського розвитку". <i>Кейс</i> "Перспективи динаміки та створення сценаріїв розвитку соціуму". <i>Робота в малих групах</i> "Інформаційна база процесу формування, реалізації та коригування соціального розвитку на регіональному рівні". <i>Робота в малих групах</i> "Оцінка діяльності відповідних структур публічної влади щодо попередження захворювань". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз матеріального добробуту населення". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз мінімального споживчого бюджету". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз умов проживання населення, стану та охорони здоров'я". <i>Кейс</i> "Політичні рішення, необхідні для більш виваженого і реалістичного погляду на подібності та відмінності регіонів"</p>		
<p>Тема 8. Застосування методів діагностики регіонального соціального розвитку в системі державного управління</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інформаційна база для оцінювання соціального розвитку. 2. Показники майнового розшарування та бідності. 3. Дослідження динаміки соціальних змін. 4. Організація експертного опитування. <p><i>Практичне заняття</i> "Аналіз зайнятості міського населення". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз соціальної безпеки людини". <i>Кейс</i> "Оцінка рівня ефективності впровадження державної програми". <i>Робота в малих групах</i> "Управління соціальними відносинами на місцевому рівні"</p>	4	[1; 2; 6; 7; 9; 12; 21; 23; 26]

6. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з додатковою науково-економічною літературою, періодичною та статистичною інформацією, законами і нормативними актами України.

Основними видами самостійної роботи студентів є:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої додаткової літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
4. Підготовка до семінарських занять, дискусій, роботи в малих групах, колоквиуму, поточних контрольних робіт.
5. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Питання для самостійного опрацювання

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціального розвитку

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни

1. Завдання стійкого розвитку України в соціальній сфері.
2. Пріоритети соціального розвитку.
3. Форми і методи державного регулювання соціального розвитку.
4. Державне прогнозування соціального розвитку.
 5. Норми і нормативи соціального розвитку.
6. Цільова комплексна програма соціального розвитку.
7. Показники сталого соціально-домінантного розвитку України.
 8. Структурна перебудова мережі установ соціальної сфери.
 9. Концепція соціальної держави.
 10. Суб'єкти соціальної політики.
 11. Цілі стратегічного характеру соціальної політики.
 12. Завдання соціальної політики.
 13. Групи функцій соціальної політики.

14. Умови оптимізації соціальної політики.
15. Соціальна політика щодо створення умов для реалізації соціального потенціалу людини.
16. Соціальна політика, спрямована на формування соціальної безпеки людини і суспільства.
17. Напрями подолання бідності в країні.

Література: [1 – 4; 8 – 10; 15 – 18; 24 – 27].

Тема 2. Модернізація системи соціальних відносин

1. Соціально-класові відносини.
2. Порівняльна характеристика принципів розміщення продуктивних сил.
3. Розуміння поняття стратифікація.
4. Детермінанти соціально-економічної нерівності.
5. Сторона соціально-трудова відносин.
6. Суб'єкт соціально-трудова відносин.
7. Державна сімейна політика.
8. Активні соціально-захисні заходи.
9. Елементи гідного рівня життя згідно міжнародним стандартам.
10. Завдання державної соціальної допомоги.
11. Універсальна соціальна допомога.
12. Недержавні пенсійні фонди.

Література: [2; 3; 5; 7 – 9; 15 – 19; 22; 24 – 27].

Тема 3. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку

1. Стимулятори людського розвитку.
2. Характеристики рівнів освіти.
3. Децильний коефіцієнт диференціації доходів населення.
 4. Показник досягнутого рівня освіти.
 5. Категорії чисельності населення.
 6. Негативні індикатори соціального розвитку.
 7. Показники інтенсивності процесів руху населення.

Література: [1 – 3; 8 – 10; 13; 15; 16; 18; 24; 26; 27].

Тема 4. Державна політика соціального розвитку

1. Забезпечення прав і гарантій людини у сфері рівня й якості життя.
 2. Організаційно-правові заходи соціального захисту.
 3. Управління та підтримка культури.
 4. Принципи міжнародного культурного співробітництва.
 5. Ресурсне забезпечення системи охорони здоров'я.
 6. Підвищення якості послуг з охорони здоров'я.
 7. Національна модель охорони здоров'я.
 8. Культурна революція.
 9. Види закладів охорони здоров'я.
 10. Медична допомога.
 11. Медичне обслуговування.
 12. Медичне страхування.
- Література: [1; 3 – 6; 8; 11; 18; 22; 23; 26; 27].

Тема 5. Проблемні питання формування єдиного гуманітарного простору в Україні

1. Державна стратегія гуманітарного розвитку.
 2. Критерії гуманітарного розвитку.
 3. Гуманітарний розвиток суспільства.
 4. Формування єдиного гуманітарного простору.
 5. Гуманітарні цінності.
 6. Залучення громадських об'єднань до первинного вирішення колізій у відносинах громадянин – владна інституція.
 7. Напрями гуманітарного аудиту.
 8. Цілі державних програм в гуманітарній сфері.
- Література: [1; 2; 7 – 10; 14 – 17; 20; 24; 25; 27].

Тема 6. Організаційний розвиток соціальних структур

1. Соціальні групи в Україні.
 2. Елементи соціальної структури.
 3. Трансформація відносин власності.
4. Соціальні статуси і ролі в соціальній структурі суспільства.
5. Соціальна мобільність та її види.
 6. Комплексний адміністративно-правовий режим управління соціальними структурами

Література: [5; 8 – 10; 13; 16; 18; 24; 26; 27].

Змістовний модуль 2. Діагностика соціального розвитку

Тема 7. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку

1. Універсальна схема соціального розвитку.
2. Основні критерії та показники соціального розвитку.
3. Висвітлення критеріями діагностики спрямованості управління.
4. Зарубіжний досвід діагностики соціального розвитку регіону.
5. Відображення кількісної сторони соціальних процесів.
6. Концептуальні основи соціального розвитку.
7. Міжнародні стандарти соціального розвитку.
 8. Основні чинники позитивних чи негативних зрушень соціального розвитку.
9. Вимоги до показників соціального розвитку.
 10. Застосування аналізу нормативно-правових документів при діагностиці соціального розвитку.
 11. Детермінанти оцінювання соціальних процесів.
 12. Особливості реалізації механізму державного управління у сфері соціальної політики.
 13. Методична база з питань запровадження планово-прогнозної діяльності в контексті вирішення проблем соціально-економічного розвитку регіону.
 14. Аспекти людського розвитку.
 15. Оцінка мобільності населення в Україні.
 16. Фактори впливу на розвиток ринку праці.
 17. Розгалужена система соціальних показників.
 18. Системний аналіз соціальних процесів.
 19. Аналіз доходів і витрат у суспільстві.
 20. Суб'єктивна бідність.
 21. Політика "надзвичайних заходів".

Література: [1 – 10; 12; 21; 23; 24; 26; 27].

Тема 8. Застосування методів діагностики регіонального соціального розвитку в системі державного управління

1. Методи управління соціальними відносинами на соціальному рівня.

2. Характеристика соціальних змін.
 3. Репрезентуючі показники соціального розвитку.
 4. Показники, що репрезентують зайнятість міського населення.
 5. Показники майнового розшарування та бідності.
 6. Соціальний потенціал особистості.
 7. Соціальна безпека людини.
 8. Оцінка результатів соціальної політики в освітній галузі.
- Література: [1; 2; 6; 7; 9; 12; 21; 23; 26].

7. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціального розвитку

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни

1. Дайте визначення поняттю "соціальний розвиток".
2. Охарактеризуйте складові соціальної політики.
3. Дайте визначення поняттю "сталий розвиток".
4. Охарактеризуйте складові соціального розвитку.
5. Поясніть головну мету соціального розвитку.
6. Що таке якість життя?
 7. Які завдання виконує державне регулювання соціального розвитку?
 8. Розкрийте економічну сутність предмету та об'єкту соціального розвитку.
 9. Назвіть та охарактеризуйте основні методи соціальної політики.
 10. Охарактеризуйте підходи до визначення соціального розвитку.
 11. Назвіть етапи реалізації соціальної політики.
12. Назвіть суть і мету соціальної справедливості.
 13. Охарактеризуйте стратегічні напрями соціального розвитку суспільства.
 14. Назвіть принципи реалізації соціальної політики.
 15. Яким чином здійснюється соціальна політика?
16. Назвіть та охарактеризуйте людський потенціал суспільства.
 17. Охарактеризуйте суб'єктів соціальної політики.

18. Назвіть та охарактеризуйте об'єкти соціальної політики.
19. Охарактеризуйте інструменти державного регулювання соціального розвитку.
20. Поясніть мету соціальної політики.
21. Охарактеризуйте роль соціальної політики в становленні соціальної держави.
22. Розкрийте зміст принципів соціальної політики.
23. Наведіть цілі поточного характеру соціальної політики.
24. Розкрийте об'єктивні умови реалізації соціальної політики.
25. Надайте характеристику умов ефективної реалізації соціальної політики.
26. Дайте визначення поняттю "демократизація суспільних відносин".
27. Охарактеризуйте соціальну політику щодо розвитку соціальних відносин.

Література: [1 – 4; 6; 8 – 10; 13 – 17; 24 – 27].

Тема 2. Модернізація системи соціальних відносин

1. Дайте визначення поняттю "статусної неузгодженості".
 2. Назвіть та охарактеризуйте види соціальних відносин.
 3. Дайте визначення поняттю "цифрової нерівності".
 4. Що таке середній клас?
 5. Поясніть характеристики середнього класу.
 6. Охарактеризуйте соціально-трудова відносини.
 7. Наведіть функції соціальних інститутів.
 8. Поясніть наукове обґрунтування та практичну реалізацію принципів розвитку соціально-класових відносин.
 9. Охарактеризуйте проблеми соціальної політики в Україні.
 10. Охарактеризуйте суб'єктів соціально-трудова відносин.
 11. Поясніть механізм державного регулювання соціально-трудова відносин.

12. Розкрийте зміст поняття "якість трудового життя".
13. Назвіть позитивні наслідки трудової міграції.
14. Розкрийте співвідношення понять "соціальний захист" та "соціальне забезпечення".
15. Охарактеризуйте споживчий кошик як базовий соціальний стандарт.
16. Які ви знаєте складові прожиткового мінімуму.
17. Які відмінності соціальної допомоги від соціального страхування?
18. Охарактеризуйте поняття та види соціальних послуг.
19. Розкрийте зміст пенсійного забезпечення.

Література: [2 – 9; 15 – 17; 23; 24 – 27].

Тема 3. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку

1. Дайте визначення поняття "прожитковий мінімум".
2. Які ви знаєте рівні та групи соціальних показників?
3. Охарактеризуйте соціальні структури.
4. Що таке номінальна та реальна заробітна плата?
5. Назвіть об'єктивні передумови людського розвитку.
6. Розкрийте зміст індексу людського розвитку.
7. Які групи факторів ураховують при визначенні індексу людського розвитку?
8. Дайте визначення поняття "рівень освіти".
9. Які показники характеризують людський розвиток?
10. Назвіть основні складові індексу людського розвитку.
11. Охарактеризуйте елементи соціальної структури.
12. Що зумовлює об'єктивну бідність?
13. Як визначається глибина бідності?

14. Охарактеризуйте загальну зайнятість.
15. Розкрийте зміст коефіцієнта грамотності населення.
16. Що таке індекс споживчих цін?
17. Розкрийте зміст індексу очікуваного довголіття.

Література: [1 – 6; 8; 18 – 22; 26; 27].

Тема 4. Державна політика соціального розвитку

1. Розкрийте сутність державної політики в сфері соціального захисту.
2. Дайте визначення поняттю "соціальна допомога".
3. У чому полягають відмінності між соціальними стандартами та соціальними нормативами?
4. Класифікація соціальних послуг.
5. Охарактеризуйте культурну політику держави.
6. Назвіть фактори, які впливають на реформування системи охорони здоров'я в Україні.
7. Охарактеризуйте соціальне забезпечення.
8. Надайте характеристику системи охорони здоров'я.
9. Поясніть взаємозв'язок структур сфери культури.
10. Розкрийте поняття "гідний рівень життя".
11. Надайте характеристику культурної політики.
12. Назвіть мету культурної політики.
13. Які функції культурної політики.
14. Охарактеризуйте систему охорони здоров'я України.
15. Розкрийте сутність культурних благ.

Література: [1 – 5; 7 – 9; 13; 15; 18; 24; 26; 28].

Тема 5. Проблемні питання формування єдиного гуманітарного простору в Україні

1. Що таке гуманітарний розвиток?
2. Охарактеризуйте склад гуманітарної політики.
3. Наведіть основні завдання гуманітарного розвитку.
4. Назвіть головні гуманітарної політики.
5. Який зміст гуманітарної політики?

6. Поясніть перспективи гуманітарної політики України.
 7. Охарактеризуйте принципи гуманітарного розвитку.
 8. Наведіть приклади державних програм у гуманітарній сфері.
 9. Поясніть гуманітарну складову державної політики.
 10. Охарактеризуйте гуманітарний аудит.
 11. Який зміст міжетнічної взаємодії?
 12. Поясніть вплив засобів масової інформації на формування національної свідомості.
 13. Охарактеризуйте пріоритети гуманітарної політики.
 14. Поясніть міжетнічну взаємодію.
 15. Що таке поліетнічне місто?
- Література: [1 – 3; 7; 8; 14 – 17; 20; 24; 26; 27].

Тема 6. Організаційний розвиток соціальних структур

1. Охарактеризуйте рівні соціальної структури.
 2. Назвіть соціальні групи.
 3. Поясніть види соціальних структур.
 4. Охарактеризуйте соціальні групи.
 5. У чому полягає роль правових інститутів при державному управлінні соціальним розвитком?
6. Що таке організаційний розвиток соціальної структури?
 7. Наведіть складові соціальної структури.
 8. Назвіть та охарактеризуйте основні види соціальної структури.
 9. Розкрийте зміст соціального партнерства.
 10. Охарактеризуйте соціальний контроль.

Література: [5; 8 – 10; 13; 16; 18; 24; 26; 27].

Змістовний модуль 2. Характеристика потенціалу України та особливості його використання

Тема 7. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку

1. Назвіть та охарактеризуйте елементи механізму оцінювання державного управління у сфері соціальної політики.
2. Які показники входять до соціальних показників розвитку?
3. Класифікація критеріїв соціальної діагностики.
4. Дайте визначення поняттю "соціальна діагностика".
5. Охарактеризуйте засоби соціально-орієнтованого управління.

6. Назвіть та охарактеризуйте функції діагностики соціального розвитку.
7. Який зміст поняття "механізм державного управління"?
 8. Поясніть індекс гуманітарного розвитку.
 9. Назвіть та охарактеризуйте соціально-економічні показники соціального розвитку.
 10. Що відносять до функцій діагностики соціального розвитку?
 11. Охарактеризуйте індекс гуманітарного розвитку.
 12. Наведіть причини розшарування населення за рівнем доходів.
 13. Поясніть суть інтегрального показника соціально-економічної захищеності населення.
 14. Як розраховується індекс неблагополуччя?
 15. Охарактеризуйте матеріальний добробут населення.
 16. Назвіть причини, що впливають на людську бідність.
 17. Які показники характеризують людський розвиток?
 18. Назвіть основні показники соціального розвитку.
 19. Поясніть склад процесу соціальної діагностики.
 20. Дайте визначення поняття "демографічний розвиток".
 21. Охарактеризуйте індекс людської бідності.

Література: [1 – 10; 12; 21; 23; 24; 26; 27].

Тема 8. Застосування методів діагностики регіонального соціального розвитку в системі державного управління

1. Дайте визначення поняттю "соціальний моніторинг".
2. Наведіть етапи оцінювання соціального розвитку.
 3. Охарактеризуйте показники фінансування соціальних галузей.
 4. Які показники впливають на рівень та якість життя населення регіону.
5. Охарактеризуйте матеріальний добробут населення.
 6. Назвіть умови належного рівня освіти.
7. Наведіть порядок проведення соціальної експертизи.

8. Охарактеризуйте особливості діагностики регіонального соціального розвитку.

9. Назвіть основні фактори, які впливають на тривалість життя.

10. Охарактеризуйте інформаційну базу для проведення соціального моніторингу регіону.

11. Назвіть та охарактеризуйте соціальні галузі.

12. Дайте визначення поняття "сталий людський розвиток".

13. Визначте пріоритети соціального розвитку регіону.

Література: [1; 2; 6; 7; 9; 12; 21; 23; 26].

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота за теоретичною частиною дисципліни проводиться у вигляді:

1) індивідуальних консультацій (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);

2) групових консультацій (розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику).

Індивідуально-консультативна робота за практичною частиною дисципліни проводиться у вигляді:

1) індивідуальних консультацій (розгляд практичних завдань стосовно яких виникли запитання);

2) групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення).

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді:

1) індивідуального захисту домашніх завдань за темами;

2) підготовки есе для виступу на семінарі.

9. Методики активізації процесу навчання

При викладанні дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій таких, як: проблемні лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, кейс-метод та ділові ігри. Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у табл. 7.

Таблиця 7

**Розподіл форм і методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни	<i>Семінар-дискусія</i> з питання "Шляхи досягнення міжнародних параметрів соціального розвитку". <i>Проблемна лекція</i> з питання "Макроекономічна збалансованість у суспільстві". <i>Робота в малих групах</i> "Структурна перебудова мережі установ соціальної сфери"
Тема 2. Модернізація системи соціальних відносин	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Стратегічні кроки державної політики на шляху формування середнього класу". <i>Семінар-дискусія</i> з питання "Шляхи реформування ринку праці". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз демографічної ситуації в Україні"
Тема 3. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку	<i>Семінар-дискусія</i> з питання "Шляхи подолання бідності в Україні". <i>Проблемна лекція</i> з питання "Ефективність роботи всієї системи освіти". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз індексу людського розвитку регіонів України"
Тема 4. Державна політика соціального розвитку	<i>Робота в малих групах</i> "Роль неурядових громадських організацій у розвитку системи соціального захисту". <i>Проблемна лекція</i> з питання "стратегічний блок формування і реалізації культурної політики". <i>Семінар-дискусія</i> з питання "Пріоритетні напрямки розвитку культури в Україні"
Тема 5. Проблемні питання формування єдиного гуманітарного простору в Україні	<i>Семінар-дискусія</i> з питання "Національні пріоритети гуманітарного розвитку України". <i>Проблемна лекція</i> з питання "Залучення громадян до вирішення завдань публічного врядування". <i>Робота в малих групах</i> "Прагнення самореалізації чи актуалізації"

Закінчення табл. 7

1	2
Тема 6. Організаційний розвиток соціальних структур	<i>Семінар-дискусія</i> з питання "Переваги і недоліки соціального партнерства". <i>Проблемна лекція</i> з питання "Адміністративна реформа в Україні"
Тема 7. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку	<i>Семінар-дискусія</i> з питання "Фінансування людського розвитку". <i>Кейс</i> "Перспективи динаміки та створення сценаріїв розвитку соціуму". <i>Робота в малих групах</i> "Інформаційна база процесу формування, реалізації та коригування соціального розвитку на регіональному рівні". <i>Робота в малих групах</i> "Оцінка діяльності відповідних структур публічної влади щодо попередження захворювань". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз матеріального добробуту населення". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз мінімального споживчого бюджету". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз умов проживання населення, стану та охорони здоров'я". <i>Кейс</i> "Політичні рішення, необхідні для більш виваженого і реалістичного погляду на подібності та відмінності регіонів"
Тема 8. Застосування методів діагностики регіонального соціального розвитку в системі державного управління	<i>Практичне заняття</i> "Аналіз зайнятості міського населення". <i>Практичне заняття</i> "Аналіз соціальної безпеки людини". <i>Кейс</i> "Оцінка рівня ефективності впровадження державної програми". <i>Робота в малих групах</i> "Управління соціальними відносинами на місцевому рівні"

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, при цьому, увага магістрів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею магістрам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються.

При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної

ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлене запитання, а висловлювати лекційний матеріал таким чином щоб отриману інформацію студент міг використовувати при розв'язанні проблеми.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5 – 6 чоловік та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг. Однією з позитивних рис презентації та її переваг при використанні в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти при роботі в певній малій групі.

Ділові та рольові ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання рівня оволодіння студентами професійними компетенціями передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять.

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, вмінь, комунікацій, автономності та відповідальності студентів, що відповідає рівню магістр Національної рамки кваліфікацій України з дисципліни "Соціальний розвиток" включає:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі лекційних, семінарських (практичних) занять.
2. Проведення поточного контролю.
3. Проведення проміжного контролю.

Поточне оцінювання рівня оволодіння студентами професійними компетентностями здійснюється під час проведення лекційних, семінарських (практичних) занять. Порядок поточного оцінювання рівня оволодіння студентами професійними компетентностями наведено в табл. 8.

Об'єктами поточного контролю є:

- 1) активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- 2) відвідування занять, виконання домашніх завдань, есе, доповіді;
- 3) проходження проміжного контролю та виконання модульних контрольних завдань.

Таблиця 8

Розподіл балів за формами та методами навчання з навчальної дисципліни

Теми змістовного модулю		лекції	практичні	домашнє завдання	есе	доповідь	презентація	поточні контрольні роботи	колоквіум	сума
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
ЗМ 1	Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни	1	2						12	58
	Тема 2. Модернізація системи соціальних відносин	1	3	2			2			

Закінчення табл. 8

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Тема 3. Теоретико-методологічні підходи до аналізу соціального розвитку	1	1	2				3		
	Тема 4. Державна політика соціального розвитку	1	1	2			2			
	Тема 5. Проблемні питання формування єдиного гуманітарного простору в Україні	1	4	2				3		
	Тема 6. Організаційний розвиток соціальних структур	1	4	2	3		2			
ЗМ 2	Тема 7. Теоретичні засади діагностики соціального розвитку	2	4	4			2	3	12	42
	Тема 8. Застосування методів діагностики регіонального соціального розвитку в системі державного управління	2	4	4	3		2			
		10	23	18	6		10	9	24	100

Порядок поточного оцінювання рівня оволодіння студентами професійними компетентностями за темами наведено в табл. 9.

Таблиця 9

Порядок поточного оцінювання рівня оволодіння студентами професійними компетентностями за темами з навчальної дисципліни

Теми змістовного модулю			лекції	практичні	домашнє завдання	есе	доповідь	презентація	поточні контрольні роботи	колоквіум	сума
1			2	3	4	5	6	7	8	9	10
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	1	2							3
	Тема 2	3 тиждень	2	4	4			2	3		15
	Тема 3										
	Тема 4	5 тиждень	1	1	2			2			6

Закінчення табл. 9

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Тема 5	7 тиждень	1	4	2				3		10
	Тема 6	9 тиждень	1	4	2	3		2		12	24
ЗМ 2	Тема 7	11 тиждень	1	2	2				3		8
		13 тиждень	1	2	2		2				7
	Тема 8	15 тиждень	1	2	2	3		2			10
		17 тиждень	1	2	2					12	17

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;

3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді ситуацій, розв'язанні задач, проведення розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Загальна оцінка складається з оцінки за поточну успішність, яку студент отримує під час лекційних, семінарських (практичних) занять. **Сумарний результат за дисципліною** у балах складає 60 і більше балів.

Колоквіум за змістовним модулем проводиться двічі за семестр. При проведенні колоквіуму визначається рівень оволодіння студентами професійних компетентностей з навчальної дисципліни.

Колоквіум охоплює провідні теми, які вивчаються в межах даної навчальної дисципліни та згруповані за двома змістовними модулями, кожен з яких складається з тестових завдань різного рівня складності.

Формат тестових завдань поділяється на:

завдання закритої форми із запропонованими відповідями, із яких вибирають одну правильну;

завдання відкритої форми з вільно конструйованими відповідями.

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля та вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді тестування. При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосується суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення невеличкого практичного завдання.

Тестові завдання для проміжного тестового контролю обираються за відповідними модулями з загального переліку. Тестове завдання містить 24 запитань одиничного і множинного вибору різного рівня складності.

Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються такі критерії:

оцінка 12 балів виставляється у випадку. Якщо студент правильно відповів на 24 тестові запитання;

оцінка 11 балів – 23 – 21 правильних відповідей;

оцінка 10 балів – 20 – 19 правильних відповідей;

оцінка 9 балів – 18 – 17 правильних відповідей;

оцінка 8 балів – 16 – 15 правильних відповідей;

оцінка 7 балів – 14 – 13 правильних відповідей;

оцінка 6 балів – 12 – 11 правильних відповідей;

оцінка 5 балів – 10 – 9 правильних відповідей;

оцінка 4 бали – 8 – 7 правильних відповідей;

оцінка 3 бали – 6 – 5 правильних відповідей;

оцінка 2 бали – 4 – 3 правильні відповіді;

оцінка 1 бал – 2 – 1 правильні відповіді.

Письмова контрольна робота оцінюється в 3 бали залежно від складності завдання. Кожне завдання контрольної роботи оцінюється

окремо. Загальна оцінка розраховується як арифметична сума оцінок за кожне завдання.

Проведення письмових контрольних робіт здійснюється протягом семестру. Приклад завдання письмової контрольної роботи наведено нижче.

Зразок завдання письмової контрольної роботи

Завдання 1. Розрахувати індекс рівня життя та зробити висновок щодо впливу окремих його складових на його динаміку. Вихідні дані для розрахунку наведені в таблицях.

Таблиця

Вихідні дані для розрахунку індексу здоров'я та індексу споживання

Роки	Середня тривалість життя, років	Час хвороби протягом життя, років	Час інвалідності, роки	Обсяг особистого споживання за рік, грн	Норматив особистого споживання за рік, грн
2010	68,27	0,1398	3,5773	1567,8	2300
2011	69,29	0,1453	3,5776	1870,9	2500
2012	67,78	0,1598	3,9875	2508	2985

Завдання 2. На основі наведених в таблиці вихідних даних про структуру грошових доходів і витрат населення проаналізувати динаміку складових доходів та витрат. Зробити обґрунтовані висновки. Запропонувати шляхи покращення матеріального добробуту населення.

Таблиця

Структура грошових доходів та витрат населення (%)

Грошові доходи та витрати населення	2010 рік	2011 рік	2012 рік
Грошові доходи	100	100	100
Оплата праці робітників і службовців	57,3	57,7	53,1
Оплата праці працівників колективних сільськогосподарських підприємств	1,4	0,7	0,3
Доходи фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності	0,3	0,4	0,5
Пенсії та допомоги	19,1	24,3	19,8
Стипендії	0,4	0,3	0,3
Інші надходження	21,5	16,6	26,0

Грошові витрати	100	100	100
Купівля товарів	73,0	61,9	59,2
Оплата послуг	16,9	25,0	23,9
Обов'язкові платежі та добровільні внески	9,6	12,4	15,7
Інші витрати	0,5	0,7	1,2
Чисті грошові доходи	100	100	100
Споживчі витрати	82,7	75,4	74,3
Заощадження та придбання цінних паперів	1,6	6,7	2,5
Зміна залишку наявних грошей у населення	7,0	3,7	4,7

Завдання 3. Визначити індекс зростання (падіння) реальних доходів на душу населення.

Витрати населення на купівлю товарів, оплату послуг та обов'язкові платежі в 2012 р. становили 14 896,6 млрд грн. У 2013 р. витрати зростуть у 2,07 рази. Індекс цін на товари та послуги до 2012 р. – 1,9. Чисельність населення у 2012 році 46,89 млн осіб. В 2013 р. населення зменшиться на 3,2 %.

Завдання 4. Розрахувати вартість прожиткового мінімуму та вартість продуктового набору для працездатної особи на місяць та рік. Питома вага вартості набору непродовольчих товарів складає 53 %. Питома вага витрат на побутові, комунальні, транспортні та інші послуги становить 37 % від вартості непродовольчого набору на місяць. Витрати на загальнообов'язкове державне страхування становлять 17 % вартості усіх продовольчих і непродовольчих товарів. Вихідні дані для розрахунку наведені у таблиці.

Таблиця

Вихідні дані для розрахунку вартості прожиткового мінімуму та вартості продуктового набору для працездатної особи

Продукти харчування	Ціна одиниці товару, грн	Мінімальний рівень споживання у натуральному виразі за рік, кг
Хліб і хлібопродукти	3,15	123,4
Картопля	7,8	95
Овочі	5,8	110
Фрукти і ягоди	10,9	64
Цукор	9,8	24

Кондитерські вироби	25,6	13
Масло вершкове	18,4	5
Олія	16,2	8
Яйця, шт.	0,9	220
Молоко і молокопродукти	7,9	150
М'ясо і м'ясопродукти	38,5	53

Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS (табл. 10).

Таблиця 10

Шкала переведення оцінки успішності за шкалою ECTS у 100 бальну

Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за накопичувальною бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ ім. С. Кузнеця	Оцінка за національною шкалою
1	2	3	4	5
10	відмінно – відмінне виконання	(A)	90 – 100	відмінно
25	дуже добре – вище середнього рівня	(B)	82 – 89	добре
30	добре – взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	(C)	74 – 81	
25	задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	(D)	64 – 73	задовільно
10	достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	(E)	60 – 63	
–	незадовільно	(FX)	35 – 59	незадовільно
	незадовільно – потрібне повторне перескладання	(F)	1 – 34	

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Безтелесна Л. І. Управління людським розвитком та його фінансове забезпечення в Україні: оцінка та перспективи : монографія / Л. І. Безтелесна. – Рівне : НУВГП, 2009. – 361 с.
2. Гавриленко І. М. Соціальний розвиток : навч. посібн. / І. М. Гавриленко, П. В. Мельник, М. П. Недюха. – К. : 2001. – 484 с.
3. Гончарова С. Ю. Соціальна політика : [навчальний посібник] / С. Ю. Гончарова, І. П. Оленко ; Харк. держ. екон. ун-т. – Х. : ХДЕУ, 2003. – 198 с.
4. Малімон В. І. Соціальна і гуманітарна політика : навчальний посібник / В. І. Малімон. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. – 352 с.
5. Миронова Т. Л. Управління розвитком регіону : навчальний посібник / Т. Л. Миронова, О. П. Добровольська, А. Ф. Процай, С. Ю. Колодій. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 328 с.
6. Регіональне управління: інноваційний підхід : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / С. М. Бутко, М. П. Зеленська, О. О. Зеленський та ін. ; за заг. ред. д.е.н, проф. М. П. Бутка. – К. : Знання України, 2006. – 560 с.
7. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком : навч. посібн. / Д. М. Стеченко. – К. : Вища школа, 2000. – 223 с.
8. Социальная политика региона: теория и практика : учебное пособие / под ред. И. С. Скворцова. – М. : КНОРУС, 2010. – 270 с.
9. Соціальна політика : навчальний посібник / С. Ю. Гончарова, І. П. Отенко. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2003. – 200 с.
10. Шевчук П. Соціальна політика : навчальний посібник / П. Шевчук. – 2-ге вид. – Львів : Світ, 2005. – 400 с.

11.2. Додаткова

11. Гриненко А. М. Соціальна політика : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисципліни / А. М. Гриненко. – К. : КНЕУ, 2003. – 309 с.

12. Данилишин Б. Соціальна безпека – підґрунтя сталого розвитку / Б. Данилишин, В. Куценко // Вісник НАН України. – 2010. – № 1. – С. 20–28.
13. Денисова И. П. Социальная политика : учебник / И. П. Денисова, Л. Р. Клиновенко. – М. : Феникс, 2009. – 352 с.
14. Діагностика соціального розвитку регіону : наук. розробка / авт. кол. : З. Б. Балабаєва, С. В. Овчаренко, І. Л. Росколотько та ін. – К. : НАДУ, 2010. – 40 с.
15. Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посібн. / Г. Т. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2003. – 300 с.
16. Зінченко С. М. Управління соціальним розвитком як особливий вид управлінської діяльності / С. М. Зінченко // Вісник НАДУ. – 2005. – № 3. – С. 156–161.
17. Зотова О. Ю. Основы безопасности личности и общества / О. Ю. Зотова, Ю. П. Зинченко. – М. : Издательство Академии повышения квалификации и переподготовки работников образования, 2010. – 290 с.
18. Колот А. М. Соціально-трудо́ві відносини: теорія та практика регулювання : монографія / А. М. Колот. – К. : КНЕУ, 2003. – 232 с.
19. Мельниченко О. А. Підвищення рівня та якості життя населення: механізм державного регулювання : монографія / О. А. Мельниченко. – Х. : Вид. ХарPI НАДУ Магістр, 2008. – 232 с.
20. Москаленко Н. О. Економіка праці в організації : навчальний посібник / Н. О. Москаленко, І. П. Отенко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. – 228 с.
21. Пархоменко В. П. Соціальні послуги як об'єкт управління органів місцевого самоврядування / О. О. Казанська, В. П. Пархоменко // Держава та регіони. – 2008. – № 1. – С. 85–88.
Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 48. – С. 409.
22. Семигіна Т. В. Порівняльна соціальна політика : [навч. посібн.]

/ Т. В. Семигіна ; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К. : МАУП, 2005. – 276 с.

23. Соціальний захист населення України : навч. посібн. / авт. кол. : І. Ф. Гнибіденко, М. В. Кравченко, О. М. Коваль та ін. ; за заг. ред.

В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : Вид. НАДУ, 2010. – 212 с.

24. Фаренік С. А. Управління соціальними процесами : побудова та реалізація соціальних моделей : монографія / С. А. Фаренік. – К. : Вид. УАДУ, 2003. – 368 с.

25. Шевчук П. І. Соціальна політика / П. І. Шевчук : навч. посібн. – Львів : Світ, 2005. – 400 с.

26. Ягодка А. Г. Соціальна інфраструктура і політика : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисципліни / А. Г. Ягодка. – К. : КНЕУ, 2002. – 232 с.

11.3. Ресурси мережі Інтернет

27. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.

28. Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів	4
2. Тематичний план навчальної дисципліни	9
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	10
4. Плани лекцій	14
5. Плани семінарських занять	16
6. Самостійна робота студентів	20
7. Контрольні запитання для самодіагностики	24
8. Індивідуально-консультативна робота	29
9. Методика активізації процесу навчання	30
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	33
11. Рекомендована література	39
11.1. Основна	39
11.2. Додаткова	40
11.3. Ресурси мережі Інтернет	41

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК"
для студентів спеціальності
8.15010008 "Публічне адміністрування"
всіх форм навчання**

Укладач **Грузд Марина Володимирівна**

Відповідальний **Гавкалова Н. Л.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бутенко В. О.**

План 2014 р. Поз. № 193 ЕВ. Обсяг 43 стор.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*

